

Hinnerup den 1. september 2020

Til Region Midtjylland
Ved indlæg på Regionens hjemmeside

Høringssvar vedr. Råstofplan 2020

Danmarks Naturfredningsforenings afdelinger i Østjylland har med interesse modtaget og læst Region Midts forslag til Råstofplan 2020. Der er en afdeling i hver kommune.

Vi har valgt at sende et samlet høringssvar, da der var mange fælles overvejelser. Svaret er desuden suppleret med mere specifikke emner for nogle af afdelingerne/kommunevis.

1. Generel del

Generelt virker oplægget og den medfølgende miljøvurdering acceptabel, men vi har alligevel følgende generelle bemærkninger.

Hvor skal der udlægges nye råstofgravområder? og hvilke retningslinjer skal med i råstofplanen?

Landskab, natur og drikkevandsinteresse vægtes overordnet betragtet for lidt i råstofplanen. Der må kun gives tilladelse til råstofgravning i områder, der ikke berører værdifuld natur eller grundvands interesser. Og ønskes et område udpeget som råstofindvindingsområde, skal der foretages en grundig undersøgelse af hvilke arter, der findes i området, og om der er særligt beskyttede arter her (bilag IV).

Råstofinteresserne ligger i flere kommuner i noget af Danmarks smukkeste natur med bakker, skove og søer, og her skal der i hvert enkelt tilfælde vurderes, hvor stor påvirkning en råstofindvinding har for landskabet, samt hvad vi vil miste for altid, for vi skal være bevidste om, at det vil medføre en permanent ændring af landskabet.

Værdifuld natur har stor betydning for borgernes mulighed for at færdes i rekreative områder, og den har også betydning ud over lokale interesser. Man ser tydeligt, at områder med store natur- og landskabsværdier medvirker til at gøre det attraktivt for en hel egn og en hel landsdel. Hvem kender ikke Vadehavet og nationalpark Thy?

Hvordan arbejder vi med bæredygtig anvendelse og cirkulær økonomi?

Der skal ikke gives tilladelse til yderligere råstofgravning, når der i forvejen er råstoffer nok til 10-12 år frem. Hvem kan forudse udviklingen 12 år frem? Råstofplanerne udarbejdes jo hver 4. år.

Fremskrivningen af råstofforbruget frem til 2040 (fig. 3) har i øvrigt som forudsætning, at der ikke gøres noget aktivt for at mindske efterspørgslen. Vi savner en redegørelse for, hvordan genanvendelse af byggematerialer, brug af alternative byggematerialer mv. vil kunne nedbringe forbruget og dermed give en anden fremskrivning.

Dette ikke mindst, da vi foreslår, at der på national plan skal satses på mere genanvendelse af bygningsmateriale fra nedrivninger.

Der skal ses på alternative muligheder for byggematerialer f.eks. træ, og der skal satses mere på nedknusning af affaldsbeton og genanvendelse af det ved betonfremstilling.

Transporten skal reduceres til behovet i nærområderne. Derfor må der tages overordnede vurderinger for behovet på tværs af regionerne. Det belaster beboerne i området med lastbiltrafik, og der er slitage på vejene.

Vi er heller ikke spor glade for eksport af råstoffer. Forholdet mellem prisen for råstofferne og de samfundsmæssige udgifter er for stor.

Efterbehandling efter råstofindvinding.

DN anerkender, at der lægges op til fremme af biodiversitet ved efterbehandling, jf. Retningslinje 5

RETNINGSLINJE 5. EFTERBEHANDLING Vilkår for efterbehandling efter råstofindvinding fastsættes af regionsrådet i de enkelte indvindingstilladelser og efter en konkret afvejning af interesserne i området. Regionsrådet tilstræber at efterbehandlingen understøtter eventuel planlægning for området fx kommunalplanlagte naturområder, økologiske korridorer, landskabelige interesser, rekreative formål, vandindvindingsinteresser mv. For arealer uden andre og mere væsentlige interesser vil regionsrådet fremme efterbehandling, som understøtter en større artsrigdom i plante- og dyrelivet. Hvor der ikke allerede foreligger en vedtaget plan for områdets anvendelse efter råstofindvinding fx en lokalplan, skal lodsejers ønske for anvendelse af området endvidere tilgodeses. Såfremt der ved råstofgravning afdækkes geologisk interessante profiler, skal bevaring af geologiske profiler tilstræbes

Men hvordan skal vi tolke sætningen: For arealer *uden andre og mere væsentlige* interesser, vil regionsrådet fremme efterbehandling af større artsrigdom ect.?

Efter vores erfaring, fx i forbindelse med Haldum grusgrav, synes ejers og indvinders interesser at få første prioritet, selvom området efter henvendelser fra lokalområdet og kommunen ønskes retableret til natur og rekreative aktiviteter efter gravning. Først når grundvandet er truet, træder Regionen tilsyneladende i karakter med beskyttende krav?

I denne tid, hvor naturen i den grad er sat under pres, er det en meget **væsentlig interesse** af søge genopretning til natur, når muligheden byder sig, jf. FN's verdensmål nr.15- Livet på landet (beskytte, genoprette og støtte bæredygtig brug af økosystemer—og standse tab af biodiversitet)

Vedrørende efterbehandling af råstofgrave foreslår vi at:

1. Råstofgraveområder automatisk indgår i det grønne Danmarkskort som potentielle naturområder.
2. Lad den naturlige succession udvikle området.
3. Bevar lodrette skrænter med mineraljord til gavn for digeboende fugle.
4. Bevar også lodrette skrænter for at demonstrere de geologiske lag.
5. Bevar eller skab rene, næringsfattige søer og vandhuller i graven.
6. Giv gerne mulighed for en badesø med tilgængelige skrænter. Mange kommuner ligger langt fra kyster og savner gode naturlige søer. (Men naturligvis kun, hvis det er forsvarligt for grundvandet)
7. Bevar blottet råjord, så der skabes grobund for de næringsfattige planter og den fauna, der følger med. Landbrugets ammoniakpåvirkning har gennem årene ændret plantsammensætningen på de mange tilbageværende naturområder, grøftekanter m.m. til kraftige næringselskende planter (fx stauder som brændenælder og dueurt m.fl.)

8. Giv mulighed for offentlig adgang til området, som reableres med et net af stier.
9. Oplys med plancher m.m. om områdets natur og geologi.

Se også Rapporten "Mere natur i råstofgrave" udarbejdet af Kommunalteknisk Chefforening 2014 er en glimrende inspirationskilde som kan findes på [Nettet](#) [link](#).

Øvrige forslag:

DN støtter desuden, at

- a) Råstofgraveområderne ligger mindst 300m fra landsbyers bygrænse, jf. Favrskov Kommunes forslag.
- b) At offentligheden og den konkrete lodsejer, gøres bekendt med, når nye graveintereseområder foreslås så tidligt som muligt ved Råstofplanens tilblivelse.
- c) At lokalområdets beboere og lokale foreninger (herunder DN) medtages i forhandlinger omkring en reableringsplan for et råstofgraveområde.

Har vi brug for en fælles råstofstrategi?

Der bør være overordnede prioriteringer på tværs af regionerne, som kan tage hensyn til værdifuld natur og drikkevandsinteresser. Disse skal altid have 1. prioritet.

Der bør være fælles mål, som sørger for, at der kun sker indvinding i det omfang, der er yderst nødvendig. Hensyntagen til cirkulær økonomi mm.

Der bør være fælles retningslinjer for reableringsplaner til sikring af nye naturområder.

2. Bemærkninger fra de enkelte afdelinger/kommunevis

Aarhus

Konkret for Aarhus Kommune er der blot udpeget et enkelt nyt område beliggende SV for Spørring. For at mindske transporten af råstoffer væk fra graveområderne til forbrugerne (og her er Aarhus jo en af de store), giver det god mening med en geografisk spredning og en placering tættest mulig ved forbrugssted. Alene ud fra landskabelige og naturmæssige hensyn, er placeringen på landbrugsarealerne mellem E45 og vej 180 acceptabel.

Favrskov

DN Favrskov noterer sig, at der ikke er fremført forslag til nye interesseområder til råstofgravning, samt at der reduceres i arealforbruget til råstofgrave fra 464 til 390 ha. (Skyldes reduktionen at nogle af områderne allerede er udnyttet?)

De tidligere råstofgraveområder videreføres (s.37) i perioden: 2020 -2032.

Det drejer sig om:

1. Ølst: Udvinning af plastisk ler i Ølst-Hingeområdet, der ligger både i Randers og Favrskov kommune. Der er i alt 412 ha. I Favrskov ligger værket Leca Danmark ejet af Saint- Gobain. De indvinder 92 % af landsproduktionen. Der er spændende reableringsplaner, men indtil videre synes de færdige graveområder blot at henligge. Vi mener der bør indledes reablering til naturområder, hvor udgravningen er slut.
2. Nymølle Stenindustrier udvinder sand, grus og sten i Haldum grusgrav. Graven er aktiv og der er lige givet gravetilladelse til en ny etape. Der er udlagt 229 ha til råstofgraveområde. Området grænser lige op til landsbyen Vitten, der forgæves har søgt at få større afstand til graveområdet, som ønsket af såvel Favrskov Kommune og DN Favrskov. Der er kun givet vage løfter til reablering af graveområdet, trods mange ønsker fra såvel kommune, beboere og DN om et naturområde med mulighed for rekreative aktiviteter. Regionen har påbudt pesticidfri og gødningsfri drift ved reablering.
3. Spørring grusgrav, som også går ind i Aarhus Kommune. Den ejes på Aarhus-siden af Aarhus Kommune og er her udset til rekreativt naturområde med søer, enge og overdrev. På Favrskovsiden har den nordlige nabolandmand en grusgrav og denne har desuden forpagtet rettigheden til at grave 1,5 ha. , der er tilbage af graveområdet på Aarhus-siden. Landmanden er imidlertid gået konkurs. DN ønsker, at der snarest gives mu-

- lighed for et rekreativt område, som skitseret af Århus kommune: Spørring Grusgrav, Grøn helhedsplan fra d.10. november 2008.
4. Jebjerg Grusgrav, udvindes af Nymølle Stenindustrier. Størstedelen af graven findes i Randers Kommune.
  5. Thorsø. Der er udlagt 33 ha, sydvest for Thorsø, til en lergrav.
  6. Vejerslev. Der er udlagt 32 ha til ler lige klos op ad Vejerslev by. Området var ikke ønsket til råstofgrav af den landmand, der ejer markerne. Lodsejer blev ej heller informeret om, at området var udlagt til råstofgraveområde. Vejerslev udgraves først efter Thorsø-området.
  7. Voldby grusgrav. 28 ha. Er vist ophørt??

Hedensted

DN Hedensted henstiller, at forslaget om etablering af en grusgrav meget tæt på landsbyerne Øster Snede og Kragelund udtages af planen.

Det planlagte graveområde dækker et areal på 58 ha. Indvinding af grus og sten fra dette store graveområde, der - så at sige - er placeret i landsbybeboernes baghave, vil påvirke beboernes velfærd på en lang række områder:

For det første er graveområdet et vigtigt grundvandsmagasin, hvorfra der hentes vand til rigtig mange borgere i Hedensted Kommune.

Området er kendetegnet ved høj grundvandsstand, hvilket betyder, at gravearbejdet vil komme til at foregå under det øvre grundvandsspejl med stor risiko for forurening af dette vigtige grundvandsmagasin.

For det andet vil denne store grusgrav ligge kun 300 m fra skole og daginstitutioner.

For det tredje vil beboerne i Kragelund med denne grusgrav i baghaven, få urimeligt store støj- og støvgener. Desuden. Med den tunge trafik som grusgravningen vil medføre på de små kommunale veje omkring Kragelund, er det også ud fra et trafikalt synspunkt meget svært at se, at den foreslåede placering af grusgraven er forsvarlig.

For det fjerde - skulle den værst tænkelige situation opstå, at det besluttes at etablere en grusgrav i området, appelleres der til, at det gøres så hensynsfuldt som overhovedet muligt i forhold til støj- og støvgener, at grundvandsressourcen ikke ødelægges, og trafikalt, at der tages hensyn til de svage trafikanter med anlæggelse af cykelstier.

Endvidere, at gravearbejdet tidsmæssigt begrænses mest muligt, at området normaliseres så hurtigt som muligt og at grusgraven ved reetablering omdannes til et værdifuldt natur- og fritidsområde.

Med de mange grusgrave, der er i Hedensted kommune, er det vores erfaring, at Regionen i forbindelse med udstedelse af gravetilladelser ikke som en selvfølge stiller krav til grusgravens aktører om reetablering til f.eks. værdifulde natur- og fritidsområder.

Horsens

Hvorfor skal der udlægges 52,7 ha nærrekreativ skov i Sdr. Vissing?

Det areal, som der nu ansøges om at udlægge, er et særdeles smukt skovklædt bakkelandskab, som er direkte beliggende op mod Sdr. Vissing By, og som derfor også har særdeles stor nærrekreativ værdi. Vi forstår derfor særdeles godt, at dette bekymrer mange lokale beboere, for næsten uanset, om man selv besøger området eller blot bor i byen, vil det betyde en forringelse af det nærmiljø, man skal bo og leve i.

Det næste er, at man skal være klar over, hvad man mister af biodiversitet, og her må et krav være, at der gennemføres en omhyggelig miljøundersøgelse, så man ikke anretter uoprettelige skader. Herefter kan man så tage en overordnet regional vurdering af, om netop dette areal skal udlægges, eller om der andre steder kan udvindes med mindre ulemper og skader.

Herudover skal den trafikale situation også vurderes. Vil det medføre en øget tung trafik igennem byen med ulemper til følge? – Spørg blot Hedensted Kommunes beboere i Ørum.

Samsø

Nordby NV: Efter endt grusgravning her, ønsker ejeren at etablere et meget stort vandopsamlingsbassin for drænvand ved at etablere en membran, som skal holde drænvandet tilbage i reservoiret. Vandet skal bruges til markvanding. Drænvandet skal pumpes herop i stedet for som i dag at blive pumpet i havet hele vinteren.

Men i følge Walter Bruschi, geolog og seniorrådgiver i DNs Sekretariat, er det en rigtig dårlig ide, da det ligger i et område med særlige drikkevandsinteresser, et OSD-område.

Ønsket er således at etablere en sø med membranen over grundvandet, der ligger 20-30 meter under søbunden. Erfaringen fra små grundvandsmagasiner med hængende vandspejl i sandlag, og fra søer som den nævnte, er, at disse afdrænes i løbet af timer, når der går hul i membraner/dæklag. Og erfaringsmæssigt sker dette på et eller andet tidspunkt.

Drænvand indeholder høje pesticid- og nitratkoncentrationer, og grundvandsmagasinet vil blive forurenet med disse stoffer. Hvor skal Nordsamsø så få rent drikkevand fra? Skal drikkevandet sejles til Nordsamsø?

Efter endt gravning ønsker ejeren også at beplante med bøge og egetræer; men skovrejsning er uønsket på Nordsamsø.

Nordby NV ligger i et område, hvor der kommer rigtig mange turister og også lokale folk, som nyder området. Det er en del af Nordby Bakker-forløbet, det ligger umiddelbart op til fredet område (Nordvestsamsø) og habitatsområde, det ligger helt ud til Ballebjergvejen, vejen op til Samsøs højeste punkt Ballebjerg (64 meter), som er en af Samsøs største og vigtigste turistattraktioner, og til Langdalen. Det ligger meget tæt på turistattraktionen Samsø Labyrinten (verdens største) og meget, meget tæt på Nordby med de mange fredede huse med bindingsværk og stråtag, med det fredede Klokketårn og med det berømte gadekær. Desuden ligger det meget synligt i et "En National Seværdighed" område.

DN står til rådighed for nærmere drøftelse af emnerne

Såfremt der er spørgsmål eller bemærkninger til vort høringssvar kan de evt. stilles til undertegnede eller repræsentanter for de respektive afdelinger, jf. deres hjemmeside som kan findes på www.dn.dk/kommunenavn.

Med venlig hilsen

Formand for DNs Samråd Midt-Østjylland
Alfred Borg
Solsortevej 2
8382 Hinnerup
Tlf. 51272511
Alfredborg@gmail.com